

SÜXUR MASSIVİNDƏ ANOMAL YÜKSƏK LAY TƏZYİQİNİN DƏYİŞMƏ XÜSUSİYYƏTLƏRİ (AŞAĞI KÜR ÇÖKƏKLİYİ TİMSALINDA)

C.S.Abbasov, C.A.Əliyev

SOCAR "Neftqazemitədqiqatlayihə" İnstitutu

Aşağı Kür çökəkliyində yerləşən strukturlar anomal yüksək lay və məsamə təzyiqinə (AYLT və AYMT) malikdir və onun süxur massivində müxtəlif qiymətlərlə dəyişir. Strukturlarda AYLT-nin dəyişməsi ilə əlaqədar baş verən lokal proseslərin inkişafı, qeyri-xətti səciyyəsi, onların qarşılıqlı təsir xüsusiyyətləri, bu prosesləri tənzimləyən parametrlərin say çoxluğu, eləcə də digər əlavə təsirlər quyu divarında yaranmış yeni gərginlik sahəsinin müxtəlif geoloji şəraitlərdə izlənməsi üçün xüsusi yanaşmaların işlənməsi zərurətini doğurur. Bu baxımdan süxur massivində AYLT-nin dəyişməsinin və paylanması fiziki əsasları öyrənilmiş, onun süxurların gərginlik sahəsinə təsir mexanizmi araşdırılmış və alınmış nəticələri məqsədyönlü şəkildə istifadə edilmişdir. Bununla bağlı aparılmış araşdırmalardan və tədqiqatlardan məlum olmuşdur ki, qazıma prosesində süxurların həcmi deformasiyaya uğraması ilə əlaqədar quyu divarlarında təzahür edən gərginliyin horizontal (radial və azimutal) təşkilətilərinin dərinlik üzrə dəyişmə intensivliyi, süxur massivi quruluşunun qeyri bircinsliyi, qazıma məhlulunun sıxlığı və s. AYLT-nin təsiri ilə mürəkkəbləşir. Bununla əlaqədar aparılmış hesablamalar göstərir ki, AYLT zonasına görə seçilmiş qazıma gil məhlulunun yaratdığı quyudibi təzyiq horizontal gərginlikləri tənzimləməklə quyu divarında onların yaratdıqları yan təzyiqi tarazlaşdırır. AYLT-nin təsiri ilə azimutal gərginliyin azalması müşahidə edilir və nəticədə məhsuldar kollektorların keçiriciliyi artır, quyu ətrafı sahədə keçirici zonaya daxil olmuş gil hissəciklərinin yuyulması ilə əlaqədar süzülmə sahəsi genişlənir və quyuya maye axını baş verir.